

Aisis a Nadace Open Society Fund
hledají aktivní školy pro projekt

Minimalizace šikany

program proti šikaně, který opravdu funguje

Cíl:

Zlepšit preventivní opatření školy tak, aby se šikana ve škole významně snížila.

Program:

1. intenzivní vzdělávání části sboru a vedení školy (48 hod)
2. plánování opatření dle specifik konkrétní školy (8 hod)
3. supervizní a konzultační podpora dle potřeb školy (30 hod)

Jaké školy hledáme?

- školy, které trvale usilují o zlepšování vztahů všech aktérů ve škole a budování bezpečného a zdravého sociálního klimatu
- školy, kde vedení je schopné realizovat změny, pro které se rozhodne
- školy, kde učitelé reflektují svojí praxi a zlepšují se
- **přednost dáme školám, které vzdělávají děti ohrožené sociální exkluzí**

Máte zájem?

Kontaktujte nás na mis@aisis.cz nebo na tel. 731 191 977

Několik argumentů, proč se šikanováním ve vaší škole zabývat:

Šikana je závažné onemocnění vztahů ve skupině, které vážně a dlouhodobě narušuje vztahy, normy chování ve skupině, poškozují osobnost a psychické zdraví jeho aktérů. O šikaně mluvíme, když se jedná o **vědomé, záměrné, opakované ubližování, ponižující jednání**, kde agresor/agresoři má/mají **převahu** nad obětí (*nejde vždy jen o fyzickou převahu*). Šikana má hodně podob a forem, od pomlouvání, zesměšňování či sociální exkluze (*“s ním se nebavíme”*) po totalitní skupinové fyzické násilí. Proto je v jednotlivém projevu těžko rozpoznatelná od škádlení nebo konfliktu. (*“kluci se poperou”*)

Pokud se šikana neřeší, její **závažnost narůstá** (*“to, co ještě včera byla legrace, dnes už nestačí”*). Proces se odvíjí v několika stádiích, jež každé má své charakteristické projevy v jednání členů celé skupiny. Šikana postihuje nejen přímé aktéry, ale posouvá normy chování všech zúčastněných. **Pokročilejší stádia šikany** již nelze zvládnout pouze pedagogickými prostředky. Přesahují rámec školy, zpravidla už se jedná o trestný čin a je potřeba spolupracovat s pomáhajícími organizacemi (*police, OSPOD, zřizovatel*). Proto je obecně ve školách nutné, aby pedagogové byli schopni šikanu rozpoznat a eliminovat v zárodku.

Pedagogové nejsou systematicky připravováni šikaně čelit. Pedagogické fakulty v pregraduálním studiu nevyučují způsoby účinné prevence, rozpoznání projevů šikany a netrénují způsoby efektivního zásahu proti šikaně. Přitom je zcela jasné, že se **každý** pedagog během své kariéry se šikanou opakovaně setká. Bez porozumění mechanismům fungování a dynamice narušených vztahů a bez nácviku adekvátní reakce si většinou ani zkušený **pedagog s dobrou intuicí nevystačí** (*jsou časté případy, kdy je oběť označena za agresora a tvrdě potrestána*). A pokud šikanu nevyřeší, problém se jenom prohlubuje. Protože si pedagogové se šikanou většinou neumí poradit, často její projevy “nevidí”, vytěšňují, bagatelizují.

Šikana je všudypřítomná - je přirozeným vyústěním snahy vyniknout ve skupině, vrozené agresivity, snahy testovat hranice, pravidla, neadekvátní reakce na konflikt, atd. Je to onemocnění, které může zasáhnout kdykoli jakoukoli trvalou skupinu. Proto když slyšíme některé ředitele škol prohlašovat *“Šikana u nás ve škole není”* je to stejné, jako by prohlašovali *“Chřipka u nás ve škole není”* a odmítali penicilín. Celostátní výzkumy prokázaly výskyt šikany meziročně v cca 30-40% všech školních tříd. Když jsme v r. 2005 s naším programem začínali, bylo téma školní šikany pro naprostou většinu škol tabu, dnes již vstup do takového programu není pro školu ohrožením, naopak je pro komunitu signálem, že pečuje o důležité faktory kvalitní školy a je často vodítkem pro rodiče při volbě školy pro jejich děti.

Několik argumentů, proč volit zrovna program Minimalizace šikany:

- **Účinnost.** Minimalizace šikany je jediný program v ČR, který nemá pouze funkci vzdělávací, ale rovněž funkci implementační. To znamená, že zajistí nejen kvalitní vzdělání a vytrénování pedagogů, ale pomůže škole nastavit preventivní a intervenční procesy a zavést je do praxe.
- **Kvalita.** Program byl ve svém vývoji řádně odpilotován - zjišťovali jsme jeho efektivitu a upravovali všechny komponenty na základě dotazníkových šetření výskytu šikany před zahájením a po skončení programu u žáků zúčastněných škol, zjišťováním změny postojů a znalosti postupů řešení u učitelů, vyhodnocením zpětné vazby účastníků programu.
- **Odbornost.** Naši experti - lektori, supervizoři, konzultanti jsou profesionálové z praxe - psychologové, etopedi, speciální pedagogové, všichni se sebezkušenostním psychoterapeutickým výcvikem, kteří se ve svém profesionálním životě prevencí a řešením šikany zabývají.
- **Zkušenost.** Program jsme realizovali v cca 150 školách po celé ČR.

Struktura programu MIŠ

0. Přípravná fáze

- **Výběr škol**, akceptace rozsahu projektu, vstupní workshopy se sbory vybraných škol, uzavření kontraktu
- **Průzkum sociálního klimatu ve škole**, míry šikanování ve třídách

1. Vzdělávání probíhá ve skupinách s max. 25 účastníky (ideálně 16-20), každá skupina Vzdělávání

3 dvoudenní semináře á 18 výukových hodin

Vzdělávání probíhá ve skupinách s max. 25 účastníky (ideálně 16-20), každá skupina je vedená dvojicí lektorů. **Předpokládáme, že vzdělávání bude realizováno v prostorách jednotlivých škol, bez nároků na úhradu nájmu (nejsou kalkulovány do rozpočtu).**

Cíle jednotlivých vzdělávacích modulů:

- **A:** Účastníci **porozumí principům fungování šikany**. Pochopí, které situace ve vyučování jsou potenciálně nebezpečné pro vznik nerovností, vyloučení, stigmatizaci jednotlivců. Naučí se efektivním způsobům předcházení šikany ve třídě. Získají vhled do zákonitostí vývoje šikany.
- **B:** Účastníci **se naučí, jak zjistit šikanu a určit její stádium**, a naučí se také, jak účinně zasáhnout, či kdy požádat o spolupráci pomáhající organizace. Formou zážitku proniknou do problematiky narušených vztahů, pochopí a vyzkouší si, jak fungují zakrývající mechanismy ve skupině.

- **C:** Účastníci **si osvojí postup proti šikaně** v jejích počátečních stádiích, formou tréninku si osvojí dovednosti potřebné k celému procesu šetření šikany ve skupině (trénink vedení rozhovorů s jednotlivými aktéry, rodiči) a následné práce se skupinou

2. Workshop k vytvoření preventivního plánu školy

Plán účinných preventivních opatření připravuje skupina širšího vedení školy zpravidla se všemi učiteli, kteří se vzdělávací části účastnili, a zastupují jednotlivé názorové proudy ve škole, jednotlivé pracovní týmy. Opatření se týkají zavedení pravidel a prosazování jejich dodržování, dalších organizačních opatření, zavedení nových metod práce, cílených změn kultury vztahů. Workshop je jednodenní.

3. Individuální podpora zavádění změn do praxe

Aktivity supervizora – konzultanta (dále jen supervizor) jsou zaměřeny dle potřeb a zakázky školy, typicky se objevují tyto činnosti:

- supervizor pomůže seznámit neproškolené pedagogy s hlavními výstupy z projektu
- širší vedení školy spolu se supervizorem připraví “Krizový plán pro pokročilá stádia šikany”
- širší vedení školy s podporou supervizora realizuje plán potřebných koncepčních změn (např. zavedení třídnických hodin, práce s pravidly, cílená práce se vztahy...)
- supervizor je k dispozici k podpoře zavádění potřebných změn, konzultuje řešení konkrétních případů, situací

Co se ve škole změní?

učitelé:

- jsou citlivější na projevy agrese a násilí, jsou více ochotni se zabývat řešením šikany a nevhodného chování
- ví, jak šikaně každý den předcházet
- umí rozeznat projevy a určit stadium šikany, adekvátně zasáhnout
- umí spolupracovat na vyřešení složitějších případů šikany

vedení:

- má jasno v tom, jaká opatření ke zlepšení prostředí je potřeba udělat
- získá cílenou podporu pro významné zlepšení klimatu a vztahů ve škole
- ...a tím získá větší zájem a preference rodičů

žáci:

- zažívají méně často a méně závažnou šikanu

Kapacita projektu: 5 škol, průměrně 10 pedagogů + 2 členové vedení/školu

Míra zapojení: z každé školy se vzdělávací části a zpravidla i workshopu a individuální supervizní podpory účastní minimálně 2 reprezentanti vedení školy a 20 – 50% všech pedagogů školy.

Cena: cca 143.000,- na jednu školu, tuto částku za vybrané školy hradí Open Society Fund

Harmonogram projektu:

měsíc	událost
2017 červen	Oslovení a výběr škol, plánování termínů
září	Průzkum sociálního klimatu a míry šikanování ve třídách
říjen	Vstupní workshopy pro pedagogické sbory škol
listopad	Vzdělávací modul A
2018 leden	Vzdělávací modul B
březen	Vzdělávací modul C
květen	Workshopy školních týmů – akční plánování
září až březen 2019	Individuální podpora zavádění změn do praxe
duben	Ex-post průzkum sociálního klimatu Uzavření projektu

konkrétní termíny vzdělávacích akcí budou stanoveny po dohodě s vedením všech zúčastněných škol